

Kommunledningsförvaltningen

Irma Aalto

irma.aalto@enkoping.se

Sammanställning och analys av remissvar om riktlinjer för minoritetspolitiska arbetet och finska förvaltningsområdet

Inledning

Förslaget remitterades av kommunstyrelsen den 20 juni 2023 till följande nämnder: vård- och omsorgsnämnden, utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden, upplevelsenämnden, socialnämnden samt till kommunala finska samrådet. Sista dagen för att lämna synpunkter var den 30 september 2023. Samtliga nämnder inkom med svar inom utsatt tid.

I nedanstående text sammanfattas inkomna synpunkter och ändringsförslag gällande riktlinjer för minoritetspolitiska arbetet och finska förvaltningsområde. Under varje synpunkt eller förslag finns en kommentar som svar på hur dessa hanteras.

Socialnämnden

Nämnden önskar att det i riktlinjen tydliggörs hur övriga nämnder, än de tre som lyfts upp i förslaget, ska arbeta kring nationella minoriteters rättigheter samt kommunens minoritetspolitiska mål.

Nämnden önskar också att det ska tydligare framgå i riktlinjen hur arbete ska ske och följas upp även utifrån den övergripande minoritetspolitiken på liknande sätt som förslaget beskriver arbetet och målen kring det finska förvaltningsområdet.

Kommentar

Reglementen för de nämnder som lyfts upp i förslaget beskriver deras ansvarsområden

---

inom utbildning, vård och kultur och i de områdena har minoriteterna speciella rättigheter. Alla nämnder ansvarar själva för att minoritetslagstiftningen och kommunens riktlinjer och mål integreras i sin verksamhets grunduppdrag. Detta har nu tydliggjorts i dokumentet.

Öka förtroendevaldas och berörda tjänstepersoners grundläggande kunskap om minoritetslagstiftningen och de nationella minoriteterna är ett viktigt övergripande delmål och det har flyttats under övergripande minoritetspolitiska mål.

Upplevelsenämnden

Nämnden anser att förslag till Riktlinjer för minoritetspolitiskt arbete är relevant och i huvudsak tydligt. Att öka kunskapen om minoritetslagstiftningen bland tjänstepersoner och förtroendevalda samt att tydliggöra ansvarsfördelningen mellan berörda nämnder är en viktig grundförutsättning för att säkerställa att Enköpings kommun uppfyller de lagkrav som minoritetslagen 2009:724 anger för minoriteters rättigheter och myndigheternas skyldigheter. Vidare är riktlinjerna en viktig grundförutsättning för demokrati och delaktighet och ger goda underlag för beslut. Riktlinjerna möjliggör även ett kommundemensamt tillvägagångssätt i förberedelser, genomförande och utvärdering.

Nämnden saknar dock en skrivning om betydelsen av läsning och långsiktigt arbete med läsfrämjande insatser för att främja språkutvecklingen och för att stärka det finska språket. Nämndens förslag är att i det förs in följande skrivning i riktlinjerna: Långsiktiga läsfrämjande strategier för ökad läsning är en viktig faktor för att främja språkutvecklingen och för att stärka såväl de nationella minoritetsspråken, andra språk än de nationella minoritetsspråken och då även svenska språket. Detta gäller inte minst inom förskolans och skolans undervisningsverksamhet, såväl som på folk- och skolbiblioteken men även övriga verksamheter inom kommunen som på olika vis ger service till brukare.

Kommentar

Skrivningen om läsfrämjande strategiers viktighet har lagts till riktlinjerna i avsnittet om övergripande minoritetspolitiska mål.

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden

Nämnden lämnar två övergripande synpunkter på dokumentet i sin helhet. Den anser dels att det är tydligt, vad syftet med målen och delmålen är och till vilken grad de ska vara styrande eller bara beskrivande av redan befintliga arbetssätt och framgångsfaktorer. Detta eftersom delmålen är en blandning av mål som redan finns definierade i förskolans och skolans styrdokument, generellt hållna beskrivningar av ett arbete som redan bedrivs och ambitionshöjande mål som överstiger lagstiftarens krav. Nämnden anser även att det inte framgår var, när och hur målen och indikatorerna ska följas upp.

Kommentar

Riktlinjerna ska ses som ett kommunövergripande vägledande styrdokument. De ska samtidigt öka kunskapen om minoritetslagstiftningen hos tjänstepersoner och förtroendevalda och ge oss en gemensam grund att stå på. Det är förståeligt att förvaltningarna har redan definierade mål i sina styrdokument då lagen funnits i nuvarande form sedan 2019. Att riktlinjerna inkluderar för vissa förvaltningar självklara och redan uppfyllda mål är för att hela kommunorganisationen ska dela på samma bild.

I avsnittet om ansvar skrivs att alla nämnder ansvarar själva att minoritetslagstiftningen och kommunens riktlinjer och mål integreras i grunduppdraget.

Rapportering till kommunstyrelsen av måluppfyllelse sker årligen i vårt verksamhetssystem Stratsys på liknande sätt som kommunfullmäktiges långsiktiga mål. Detta har lagts till i avsnitt uppföljning i det uppdaterade förslaget.

Nämnden har lämnat synpunkter på vart och ett av delmålen och lyfter två av delmålen med hänvisning att om de skulle implementeras skulle det innebära en ambitionshöjning och förändrade arbetssätt jämfört med idag.

Det första delmålet som avses är att modersmålsundervisning ska erbjudas regelbundet även i förskolor och förskoleklass som inte har finskspråkiga pedagoger av ambulerande modersmåls lärare. Nämnden anser att målet överskrider lagstiftningens krav och att erbjudandet om modersmål i förskolan skulle behöva gälla alla barn i kommunen, det vill säga även de som går i fristående enheter.

Det andra delmålet som avses är att Enköping ska samverka mellan grannkommuner och region för att öka underlaget för finskspråkig förskola, skola och äldreomsorg.

I båda fallen avstyrker nämnden att dessa mål ska ingå i riktlinjerna då resurser inte bedöms finnas för att uppfylla målen.

Kommentar

Nämnden menar att kommunen redan uppfyller lagkravet om att en finsk förvaltningskommun ska erbjuda förskola helt eller till väsentlig del på finska i och med att vi i Enöglas förskola har en anställd barnpedagog som arbetar på de olika avdelningarna och pratar finska med barnen. Frågan vi måste ställa oss är om lagstiftaren skulle anse att det går att driva utbildning på finska helt eller till väsentlig del med en enda person.

I författningskommentarer utvecklar lagstiftaren vad den menar med väsentlig del: "Det övergripande syftet med språkstadgan är att skydda och främja minoritetsspråken och utgångspunkten måste därför vara att omfattningen av utbildningen på minoritetsspråket bör vara sådan att den bidrar till att minoritetsspråken bevaras, utvecklas och förs vidare till nya generationer. Ordalydelsen ger vid handen att den huvudsakliga delen av utbildningen ska bedrivas på det aktuella minoritetsspråket. Begreppet måste dock tolkas utifrån en helhetsbedömning. Faktorer som har betydelse är det antal timmar som utbildning bedrivs på språket, nivån på personalens språkkunskaper, hur förskolans arbete med språkrevitalisering är strukturerat och vilka arbetsmetoder som används samt i vilken utsträckning vårdnadshavare och andra i barnets omgivning involveras i revitaliseringsarbetet. Det finns ingen undre gräns för vilken efterfrågan som krävs för att utbildningen ska erbjudas på minoritetsspråket. Det innebär att kommunerna kan tänkas behöva tillämpa olika organisatoriska lösningar för att uppfylla kravet, anpassat till barnunderlag och lokala förhållanden. Exempelvis kan det handla om att samla ett antal barn vid vissa förskoleenheter och på så sätt kunna erbjuda en samlad verksamhet. Sådana organisatoriska lösningar ska emellertid inte behöva leda till att vårdnadshavare avstår från en förskoleplats, till exempel därför att förskolan ligger alltför långt från hemmet eller

arbetet. Enligt 8 kap. 15 § skollagen ska ett barn erbjudas plats vid en förskoleenhet så nära barnets eget hem som möjligt. Det kommer inte alltid att vara möjligt för kommuner att kunna erbjuda en förskoleplats på minoritetsspråket på den förskola som ligger närmast hemmet. En avvägning mellan dessa faktorer behöver därför göras vid planeringen av verksamheten. Det kan också tänkas att anpassningar av utbildningen kan behöva göras på en förskoleenhet närmare hemmet om en plats på en förskola med mer omfattande utbildning på minoritetsspråket inte passar den enskildes situation.”

Det stämmer att det inte idag finns lagkrav på att kommunen ska erbjuda utbildning på finska i förskoleklassen även om många kommuner ändå gör det. Förvaltningen anser att i ett långsiktigt dokument som riktlinjerna är bör vi inte bara nöja oss hur situationen ser ut idag utan våga ta höjd för en högre ambitionsnivå. Utbildning på finska/modersmålsutbildning i förskoleklassen efterfrågar även det kommunala finska samrådet. Som det står i författningskommentarerna kan kommunen göra olika anpassningar i utbildningen. Exempelvis kunde erbjudandet om ambulerande finsktalande modersmåls lärare begränsas till en förskola/förskoleklass per kransort.

Delmålet om samverkan med närliggande kommuner har enligt nämndens önskemål tagits bort från den uppdaterade versionen av riktlinjer.

Vård- och omsorgsnämnden

Vård- och omsorgsförvaltningen ställer sig positiv till riktlinjer för minoritetspolitiskt arbete med undantag av formuleringen i indikatorn under avsnittet ”Kommunens arbete för finska språket ska vara långsiktigt och sammanhållet över generationer och i hela kommunorganisationen”: Äldrevården på finska har utvidgats till att inkludera hemtjänst och flera vårdboenden än idag (nuvarande status en finsk vårdboendeavdelning). Här ser nämnden att det i indikatorn tydligt ska framgå att det är utifrån önskemål och behov när det gäller utvidgning av äldrevården på finska, både vad gäller hemtjänst och äldreboende.

Kommentar

Indikatorn har omformulerats enligt nämndens förslag.

Kommunala finska samrådet

Som remissinstans förväntar sig kommunala finska samrådet att, om de föreslagna riktlinjer och mål antas, kommunen är beredd att leva efter dem. Samrådet lyfter även frågan om hur kommunen planerar att följa upp målen.

Med vänlig hälsning

Irma Aalto

Samordnare

Enköpings kommun